

Петровська Ю.Р.

аспірант, Національний університет
«Львівська політехніка»

ТАДЕУШ БЛОТНИЦЬКИЙ – ЛЬВІВСЬКИЙ СКУЛЬПТОР- МОНУМЕНТАЛІСТ, ВИКЛАДАЧ ЛЬВІВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

Анотація. Висвітлено творчу та педагогічну діяльність викладача Львівської політехніки Тадеуша Блотницького на зламі XIX – XX століть. Охарактеризована скульптурна спадщина видатного митця.

Ключові слова: Тадеуш Блотницький, скульптор, викладач моделювання.

Аннотация. Петровская Ю.Р. Тадеуш Блотницький – львовский скульптор-монументалист, преподаватель Львовской политехники. Отражена творческая и педагогическая деятельность преподавателя Львовской политехники Тадеуша Блотницького на рубеже XIX – XX веков. Охарактеризована скульптурная наследие выдающегося художника.

Ключевые слова: Тадеуш Блотницький, архитектурное проектирование, преподаватель моделирования.

Annotation. Petrovskaya Yu.R. Tadeush Blotnyckiyy is the Lviv sculptor-monumentalist, teacher of Lviv politekhnika. The article outlines creative and educational activity of Tadeush Blotnytskyyy, a Lviv Polytechnic teacher on the boundary of the 19th and the 20th centuries. The characteristic sculptures of renowned composer.

Keywords: Tadeush Blotnytskyyy, sculptor, teacher of modeling.

Постановка проблеми. Постать Тадеуша Блотницького викликає неабияку зацікавленість як в Україні, так і за її межами, з його ім'ям безпосередньо пов'язане формування львівської скульптури на зламі XIX – XX століть. **Він автор визначних пам'яток, скульптурних робіт, бюстів, медальйонів, надгробків у Львові, Кракові та інших містах.** Також відомим є Т. Блотницький не лише як скульптор, але і як педагог, котрий у 1908-1909 навчальному році був асистентом відомого скульптора Антона Попеля на курсі моделювання Львівської політехніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Коротко з біографічними даними Тадеуша Блотницького можна ознайомитись у польських спеціалізованих виданнях [1], [2]. Його особистість в більшості згадується лише в контексті пам'яток архітектури Львова, Кракова та інших міст, у створенні яких він брав участь, в українських спеціалізованих виданнях [3], [4] та інтернет ресурсах [5], [6].

На сьогодні існує дефіцит наукових розвідок про педагогічну діяльність Тадеуша Блотницького, а також недостатньо опрацьована його творчість в галузі скульптури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тадеуш Блотницький (рис.1) народився 8 жовтня 1858 р. у Львові. Перші уроки скульптури він отримав від батька, а також відвідував майстерню скульптора, реставратора Париса Філіппі, котрий в 1867 р., неподалік костелу домініканів у Львові, відкрив скульптурну школу, яка стала місцем навчання та постійного спілкування великої групи молодих львівських митців та шанувальників мистецтва. Серед них були молоді львівські скульптори – майбутні учні та випускники Краківської, Віденської, Мюнхенської, Паризької та Римської академії мистецтв, зокрема Тадеуш Блотницький, Юліан Марковський, Антоні Мадейський та інші [7].

У віці 13 років Т. Блотницький виконує перші гіпсові медальйони з портретами А. Міцкевича, І. Левела, В. Поля, З. Красінського для колекції Платона Костецького. Після закінчення реальної школи в 1874 р. виконав два гіпсових погруддя короля Зигмунда Августа і Францишека Смольки, котрі виставив для загального огляду на Високому Замку [9].

В 1874-1876 р. Т. Блотницький навчається в Краківській школі мистецтв, під керівництвом Яна Матейка, а також у скульптора М. Гуйського [8]. Його першою роботою в Кракові стає скульптура «Гамлет на цвинтарі» (1876). Наступні роботи скульптора були оцінені на виставках у Львові 1876-1877 р., серед яких гіпсові медальйони з портретами С. Гоцинського та Й. Супінського.

В 1877-1879 р. продовжує навчання у Віденській академії мистецтв, у скульптора К. Цумбуша. Його першою великою працею цього періоду стає скульптура «Самсон», за котру отримує першу премію від академії і стипендію на подорож у Париж та Мюнхен, де продовжував навчання. В 1879 р. отримує ще одну нагороду за гіпсову модель фонтану «Світезянка», а у 1880 р., після повернення до Львова, виконує фонтан

Рис.1 Т. Блотницький [8]

Рис. 2 Пам'ятник Ф. Смольці у Львові. 1913 [10]

Рис. 3 Пам'ятник А. Міцкевичу в м. Івано-Франківську [12]

на Галицькій площі у Львові (не збережений). У ранній період творчості Т. Блотницький знаходився під впливом академізму і необароко, після 1900 р. скульптор все частіше звертався до символізму. Багато займався монументальною пластикою – проектував і різьбив пам'ятники, архітектурні оздобу [8].

У Львові у своїй майстерні, в кам'яниці на вул. Третього травня, 11 (тепер вул. Січових Стрільців) в 1881 р. виконує пам'ятник папі Пію IX, який встановили у церкві св. Юра (знищений у 1946 р.), цього ж року отримує стипендію з фонду родини Товариницьких на навчання у Флоренції. Там Т. Блотницький брав уроки у Т. Ленартовича, котрий високо оцінював його творчість. У Флоренції скульптор ретельно опрацьовує модель пам'ятника королю Яну III з каменю, котрий у 1883 р. був установлений в Перемишлі. Вкінці 1883 р. повертається до Львова і отримує замовлення на меморіальну таблицю історика Генрика Шмітта у домініканському костелі, котрий виконав в мармурі, в стилі неоренесансу.

У 1886 р. Т. Блотницький виїхав до Кракова. В 1893 р. він працює над погруддям Францишекові Смольці для Віденського парламенту і для зали Львівської міської ради. У 1913 р. встановлюється у Львові пам'ятник Францишекові Смольці (рис.2) на місці давньої криниці. Зараз на місці пам'ятника Ф. Смольки стоїть монумент Св. Юрію (Георгію) Змієборцю [9]. Площа, де в 1913 -1946 рр. стояв пам'ятник, носила його ім'я, а згодом була перейменована на площу генерала П. Григоренка.

У січні 1894 р. на Крайовій виставці у Львові Т. Блотницький експонує два кам'яних сфінкса [11], а в 1906 р. створив з каменю пам'ятник Т. Костюшку в Самборі.

Ще наприкінці XIX століття громадськість тодішнього Станіславова (сьогодні м. Івано-Франківськ) широко відзначала 100-річчя від дня народження Адама Міцкевича. З цієї нагоди в місті запланували спорудити пам'ятник поетові (рис.3). Був створений оргкомітет, оголошено збір пожертв та відбувся конкурс, у якому переміг скульптор Тадеуш Блотницький. Урочисте відкриття пам'ятника відбулося 20 листопада 1898 р.

Рис.4 Бюст М. Раціборського [5]

Рис. 6 Скульптурна група Прометей та Океаніди на фасаді кам'яниці по вул. Коциловського, 15 у Львові [16]

Пам'ятник розташований на площі Міцкевича. Це бронзова фігура поета, встановлена на ступінчастому мармуровому постаменті, доповнена низьким стилобатом. Скульптор Тадеуш Блотницький зобразив поета з книгою в руках у хвилину натхнення [12].

Велика кількість його скульптур та бюстів збережена у Кракові, зокрема алегоричні постаті поезії, драми і комедії в театрі Словацького, бюст М. Раціборського (рис.4) в ботанічному саді, скульптура св. Йосифа в костелі Капуцинів.

В 1906 р. переїжджає до Львова і відкриває майстерню на вул. Сапіги, 9 (тепер вул. Ст. Бандери, 9) [9]. В 1908 р. працює асистентом проф. Антона Попеля у Львівській політехніці. Згідно рішення протоколу засідання колегії професорів, від 26 травня 1908 р., скульптор Тадеуш Блотницький призначається асистентом проф. А. Попеля лише на курсі моделювання, на 1908/09 навчальний рік [13]. Він не числиться в особовому штаті Політехнічної школи і у навчальних планах за наступні роки Т. Блотницький не зустрічається [14]. В 1908/09 навчальному році скульптори ведуть два курси моделювання на Відділі будівництва, де тоді навчали архітекторів [15].

В 1908 р. на Личаківському цвинтарі Т. Блотницький виконує надгробок президента міста Михайла Михальського, у 1909 р. – горельєф “Піклування” на фасаді банківського будинку по вул. Коперника, 3, у 1911 р. – шість алегоричних барельєфів на фасаді житлового будинку по вул. Торосевича, 15 (тепер вул. Коциловського) (рис.6), у 1912 р. – статуї рицарів на будинку по вул. Третього Травня, 12 (тепер вул. Січових Стрільців) [3].

Серед його станкових скульптур – символічна композиція “Журба”, виконана 1901–1904 р., котра зберігається у Львівській галереї мистецтв, погруддя Ф. Шопена (рис.7) (1907), що зберігається у Львівському історичному музеї [9].

В 1914 р. Т. Блотницький виїхав до Кракова. Помер 28 березня 1928 р. Похований в Кракові на Раковицькому кладовищі.

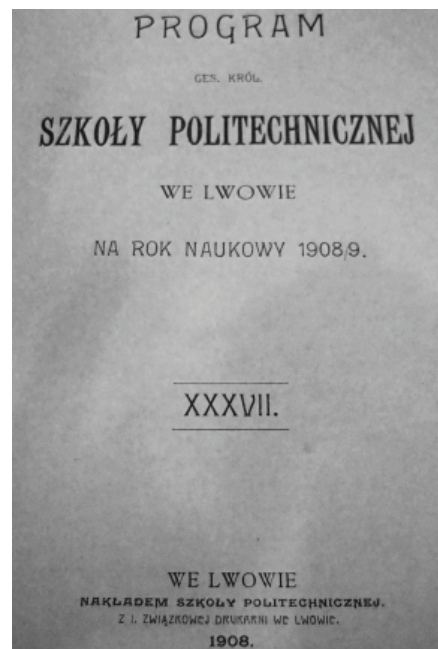

Рис.5 Навчальний план 1908/09р [16]

Рис.7 Погруддя Ф. Шопена

Висновки: Тадеуш Блотницький входив до когорти провідних скульпторів кінця XIX – початку XX ст. Це один з митців, котрий творив образ нового Львова. Особливо вагомими результатами його творчості є монументальні твори, що були містобудівними домікантами Львова, зокрема пам'ятник Францишеку Смольці у Львові (1913), пам'ятник А. Міцкевичу в м. Івано-Франківськ (1989) та інші. Він створив велику кількість скульптур, горельєфів, барельєфів, більшість з яких, на щастя, і нині доповнюють архітектурні ансамблі Львова.

Творчість Тадеуша Блотницького розвивалась у руслі змін стилів зламу XIX-XX ст. Він працював у дусі академізму та неоренесансу, а на початку XX ст. у своїх скульптурних композиціях, погруддях, застосовував елементи символізму, імпресіонізму та сецесії.

Список використаних літературних джерел.

1. Biriulow J. Rzeźba lwowska od połowy XVIII wieku do 1939 roku: Od zapowiedzi klasycyzmu do awangardy / Jurij Biriulow. – Warszawa: Neriton, 2007.- 388s.
2. Swieykowski E. Pamiętnik towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie / dr. Emmanuel Swieykowski. – Kraków, Wydanie Kraków MCMV nakładem towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie, 1854-1904. –538s.
3. Бірюльов Ю., Козицький А. Тадеуш Блотницький / Ю. Бірюльов, А. Козицький // Енциклопедія Львова. – Т. 1. – Львів: Літопис, 2007. – 246-247с.
4. Полек В.Т. Блотницький Тадеуш / В. Полек // Енциклопедія сучасної України. – Т.3.-К., 2004.- 82с.
5. Tadeusz Błotnicki [Електронний ресурс]: Вікіпедія. – Режим доступу: http://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Błotnicki – Назва з екрана.
6. Helena d'Abancourt. Tadeusz Błotnicki [Електронний ресурс]: Polski Słownik Biograficzny. Т. II. – Wyd. Kraków, 1936 – Режим доступу: http://www.viswiki.com/en/Tadeusz_Błotnicki – Назва з екрана.
7. Глембоцька Г. Парис Філіппі [Електронний ресурс]: Центр міської історії Центрально-Східної Європи. – Режим доступу: http://www.lvivcenter.org/uk/lia/persons/person/?ci_personid=81 – Назва з екрана.
8. Swieykowski E. Pamiętnik towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie / dr. Emmanuel Swieykowski. – Kraków, Wydanie Kraków MCMV nakładem towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie, 1854-1904. –273-274с.
9. Biriulow J. Rzeźba lwowska od połowy XVIII wieku do 1939 roku: Od zapowiedzi klasycyzmu do awangardy/ Jurij Biriulow. – Warszawa: Neriton, 2007.- 110-115s.
10. Пам'ятник Францишеку Смольці [Електронний ресурс]: Центр міської історії Центрально-Східної Європи. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=24> – Назва з екрана.
11. Swieykowski E. Pamiętnik towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie / dr. Emmanuel Swieykowski. – Kraków, Wydanie Kraków MCMV nakładem towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie, 1854-1904. – 198с.
12. Пам'ятник Адамові Міцкевичу (Івано-Франківськ) [Електронний ресурс]: Вікіпедія. – Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Адамові_Міцкевичу_\(Івано-Франківськ\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Пам'ятник_Адамові_Міцкевичу_(Івано-Франківськ)) – Назва з екрана.
13. Львівський обласний державний архів (далі – ДАЛО). Ф.27 Вища політехнічна школа у Львові. 1877-1921. Оп.2. Спр.1258 Протокол засідання колегії професорів 1908 – 51с.
14. ДАЛО. Ф.27 Вища політехнічна школа у Львові. 1877-1921. Оп.2. Спр. 1337 Program szkoły politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1909-1910. XXXVIII – 40s.
15. ДАЛО. Ф.27 Вища політехнічна школа у Львові. 1877-1921. Оп.2. Спр. 1265 Program szkoły politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1908-1909. XXXVII – 36, 52s.

Фото виконане Ю. Петровською. Кафедра ДОА.